

Hurri -pesye

Kesällä 1950 Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan kotiseuturetkellä Ol:n Pyhäjärvellä kerätessäni kalastussanastoa totesin, että nimitystä *hurrikas* siellä käytetään, tai paremminkin käytettiin — nuottaa ei nimittäin enää järvessä vedetä — henkilöstä, joka apajapaikoilla tarjosi nuottueelle kahvia ja mikäli mahdollista viinaa. Korvaukseksi kestityksestään hän sai ennakolta sovitun osan tulevasta saaliista. — Seuraavana kesänä ollessani samanlaisella retkellä Simossa jäi mieleeni *hurrikas* -sanan sikäläinen merkitys. Kerran pari minulta kysyttiin: »Oletko sie hurrikas?» Tällä tavalla tiedusteltiin, olinko ensikertalainen paikkakunnalla.

Lönnrotin sanakirja tuntee kummankin edellämainitun *hurrikkaan* merkityksen: *hurrikas* = en som far ikring (t. ex. för att köpa upp l. byta sig till fisk af notdragare, månglare; fremmande (i huset), den som första gången besöker ett hus eller ställe. Mutta Lönnrotilla on lisäksi kaksi muuta merkitystä: trädbild eller annat märke som uppsättes till gästens l. den vägfaran-des minne (*karsikko*); 2) = *hurttimato*.¹

Kantasanalla *hurri* on Lönnrotin sanakirjassa merkitykset: 1) någon-ting vattenaktigt, flytande l. ostadigt (*hulikka*); *maitohurri* surmjölsblanda, svag mjölk; 2) = hurrikas 1; 3) lymmel; *poika hurrit* pojkslynglar; *Ruotsin hurrit*; 4) get (*wuohi, kuttu*), ord för att drifva getter; 5) torda, tordmule

¹ *hurttimato* 'hårig larv'.

(*ruokki alca torda*). Lisävihossa on vielä mainittu kolme uutta merkitystä: 6) en slags lie med rakt skaft (*hurriarsi viikate*); 7) pudel; 8) öknamn för svenskan vid Osterbottniska kusten.

Muita *hurri* -pesyeeseen kuuluvia sanoja Lönnrotin sanakirjassa: *hurri-mainen* 'lymmelaktig', *hurrimaito* 'getmjölk', *hurrittaa* 'tigga kaffe, brännvin m.m.' ja *hurriarsi* 'skaft på hurri 6, försedd med skaft'.

Jo Taneli Jusleniuksen sanakirjassa Suomalaisen Sana-Lugun Coetus on hakusana *hurri*. Sille on annettu merkitys »vox abigendi capras: capra — ord att drifwa getter: get». Ganander ja Renvall ovat ilmeisesti ottaneet Jusleniukselta nämä merkitykset, koska ne suurin piirtein ovat heillä kummallakin samassa muodossa vain siten eroten toisistaan, että merkitys 'vuohi' mainitaan ennen 'ajohuutoa'. Gananderilla on muitakin merkityksiä sanalle:

omnes Sueci, ex paroeciis Sueticis, Lapfjerd l. Nerpis qui pisces adferunt denominatur *Hurrit* l. *hurri*

Lisäksi hänellä on verbi *hurrian*: *hurriajaa* »et slags sätt att slå hö». Sanakirjassa on myös tuntemattoman laiti'alaisen lisäys *hurri* -sanan selityksiin: »tunn, sur mjölk, wassla, tunn soppa», Renvallilla on samanlainen toinen merkitys sanalle *maitohurri* »oxygala aqua diluta».

Sanakirjasäätiön kokoelmissa on *hurri* -pesye melko runsaasti edustettuna. Uusia, sanakirjoissa mainitsemattomia merkityksiä on neljä: 'vesiperunat' (Isokyrö), 'ristikkovalkea' (Pohj. Satakunta), 'menninkäiset' (Kitee) ja 'kangaspuiden tukki'; kolmesta ensinmainitusta merkityksestä yksi tieto kustakin. Kokoelmista taas puuttuvat seuraavat sanakirjojen merkitykset: 'vuohi', 'vuohen kutsuhuuto' ja 'ruokki'.

Sanakirjasäätiön kokoelmien perusteella on Maija Juvas laatinut tutkielman¹, jossa hän selittää kehityskulun 'ensikertalainen' > 'kestitsijä' seuraavasti: ensikertalaisen kunniaksi tehdään puun kylkeen kuva, jota sanotaan *hurrikkaaksi*. Yleisemmin sana kuitenkin tarkoittaa ensikertalaista, siis sitä, jolle karsikko tehdään, tai itse karsikkoa. Juvas esittää edelleen, kuinka 'outo' ja 'ensikertalainen' ovat lähellä toisiaan ja kuinka tämän perusteella sana *hurrikas* on tullut merkitsemään outoa. Ensikertalaisen on ollut tapana kestitä tovereitansa eräänlaiseksi korvaukseksi karsikon teosta. Tästä sana on saanut merkityksen 'kestitsijä', kuten Ol:n Pyhäjärvellä on tapahtunut ja samoin sen naapuripitäjissä. Kirjoituksensa lopussa Juvas mainitsee, että *hurri* 'ruotsalainen' olisi kehittynyt merkityksestä 'ensikertalainen, outo'.

Kirjoittajan esitys kehityksestä 'ensikertalainen' > 'kestitsijä' lienee oikeaan osunut. Mutta onko *hurri* 'ruotsalainen' syntynyt ensikertalaisen ja oudon merkityksestä, ei ole aivan varmaa. Tästä myöhemmin. — Kysymys,

¹ MAIJA JUVAS Lisätietoja *karsikoista* ja *hurrikkaasta*. Sanakirjasäätiön Toimituksia I. Hki 1931.

mistä *hurrikas* on tullut ensikertalaisen nimitykseksi, jää Juvaksen tutkielmas-
sa selvittämättä. Luulen löytäneeni siihen vastauksen, mutta ennen sen an-
tamista on selostettava hieman laajemmalti ensikertalaisen asemaa yhteis-
kunnassa.

Ensikertalainen on aina joutunut yhteisön taholta erityisen kohtelun
alaiseksi. Edellä mainittu tapaus, jossa vasta-alkaja otetaan kokeneiden
piiriin tekemällä hänelle karsikko, mistä hänen täytyy sitten suorittaa kestitys,
ei suinkaan rajoitu kalastajien pariin tai edes Suomeen, vaan se on ollut var-
sin yleinen traditio keskiaikaisissa ammattikunnissa ja muissa vastaavissa
piireissä. Tosin tällöin karsikon tilalla on ollut jotakin muuta.

Keskiajan ammattikuntajuhlissa uusia jäseniä vastaanotettaessa varustet-
tiin heidät sarvilla ja torahampailla, jotka sitten juhlain aikana kiskottiin
irti. Tästä saivat juhlat nimen *depositio cornuum*.¹ Luopuminen sarvista ja
hampaista käsitettiin kuvaannollisesti luopumiseksi tyhmyydestä ja raakuu-
desta. Tapa periytyi käsityöläispiireistä ylioppilaiden pariin. Luultavasti
Marti Lutherkin on kokenut tällaisen *depositio cornuum* -menon, koska hän
sanoo puhuvansa »ilman sarvia ja hampaita». Kiitokseksi sarvien poistosta
beaanien tuli tarjota vanhemmille opiskelijoille olutta, josta Pohjoismaissa käy-
tettiin nimitystä *cornutöl*.²

Varsinaisen maalaisväestön keskuudessa, kuten jo karsikon teosta on il-
mennyt, ensikertalaisen vastaanotto on kulkenut samoja teitä kuin akateemisissa
piireissä — kai lainana niistä. Viime vuosisadalla varsinkin kaupunkimatkat
ovat olleet tilaisuuksia, joissa ensikertalaisen markkina- tai rahtimiehen on
suotu osoittaa auliisti kestityshaluaan. Tavallisesti puolimatassa kaupunkiin
hän tarjoaa viinaa tai olutta vastatehdyn karsikon ääressä. Ensi-
kertalaisesta käytetään tällöin nimitystä *härkäpoika*, *härkä mies*, *mullipoika*,
mullimies tai *hurrikas*. Juomisia sanotaan *härkä-* tai *mullikannuiksi*, muita yli-
määräisiä ryyppyjä, joita kestitävät ovat omalla kustannuksellaan ostaneet, ni-
mitetään *sarviksi* tai *sarven juuriaisiksi*. Itse tilaisuudesta käytetään nimitystä
härkiäiset, *härkäiset* tai *hurrittajaiset*. — Helsingin rakennustyömailla sanotaan
vieläkin ensikertalaisen tarjoamia ryyppyjä *sarviviinoiksi*. Ruotsissa taas *härkä-*
poikaa sanotaan *gulbeningiksi* ja hänen tarjoamaansa juomaa *gulbenskannaksi*.
Suomen ruotsalaisilla nimitys on muodossa *gälbain*. Pohjois-Ruotsissa härkä-
miehistä nimitetään *hönsungeksi* ja hänen pitää kestitä — *hönsa* — toverinsa.²

Mielenkiintoisen tehtävän tarjoaa ensikertalaisen ja hänen kunniaakseen
vietettyjen juhlien nimitysten vertailu. Nimitykset viittaavat johonkin eläi-
meen. Fuksi johtuu saksan *Fuchs* -sanasta, beaanin alkuna on ranskan *bec*

¹ KUSTAA VILKUNA Työ ja ilonpito, s. 110. (Hki 1946.)

² UNO HOLMBERG [HÄRVA] Suomalaisten karsikoista. Kalevalaseuran vuosikirja 4, Hki 1924,

jaune 'keltanokka'. *Höna* ja *gulbening* ovat selvästi lintumaailmasta lähtöisin. Tämän mukaan voisi *hurrikas* 'ensikertalainen' periytyä hyvinkin *hurriin* vuohen merkityksestä. Tämä merkitys on nyttemmin jäänyt pois kielestä, mutta 1700-luvulla ja sitä varhemmin se on ollut varmaan yleisesti käytössä, koska Ganander mainitsee sen *hurri*-sanana ensimmäisenä merkityksenä.

Suomessa on ensikertalaisen yhteydessä usein käytetty härkään liittyviä nimityksiä. Vuohi käy tähän tehtävään yhtä hyvin: onhan sillä sorkat, kippurasarvet, mäkättävä ääni ja typerätkö ilme. Että *härkä* ja *hurri* ovat lähellä toisiaan, osoittaa kangaspuiden tukin nimitys, joka paikoin on *härkä-*, paikoin *hurripuu*. Verbi *hurrittaa* saattaa hyvin olla lähtöisin eläimestä kuten ruotsin *hönsa* <*hönsunge*. Erikoista on, että kumpikin verbi on tullut merkitsemään etupäässä kestitsemistä.

Jotta pääsisimme seuraamaan sanan historiaa mahdollisimman pitkälle, olisi selvitettävä *hurriin* alkumerkitys. Luultavasti osutaan oikeaan, jos oletetaan *hurri*-sanaa alunperin käytetyn vuohen ajohuutona, jonka Juslenius mainitsee sanan ensimmäisenä merkityksenä. Tällaisen oletuksen on esittänyt jo Heikki Ojansuu¹, joka samalla on maininnut muitakin samantapaisia, tosin arveluttavilta tuntuvia rinnakkaistapauksia. Veikko Ruoppila on esittänyt² suomen *hepo*-sanana etymologian siten, että lähtökohtana olisi puhuttelu- ja houkutussana **hepa* > **hepoi* (*h* < *š*, resp. *tš*) mainiten rinnakkaistapauksena unkarin varsaa merkitsevän *csikó*-sanana etymologian. Lapissa on lampaan leikillinen nimitys *äst-ä^gkai* < *äst:äst-ä.-ä.-ä.* 'tuku, tuku'.³ Syrjäänin *t'siba*-sanana ('kleines Füllen') lähtömuoto on *t'sib* 'Lockruf für pferde'.⁴

Ensikertalaisen nimityksenä suomenkielisillä alueilla *hurrikas* on täysin pohjoinen — eteläisin esiintymispitäjä on Simo. *Mullista* on tietoja vain Pöytyältä, Hämeenkyröstä, Iitistä ja Ikaalisista. *Härkä mies* on yleinen suurimmassa osassa Suomea. *Härkäpojan* alue on suppeampi. Se rajoittuu Pohjanmaan, Karjalan ja Savon pohjoisosiin.

Miksi alueet ovat tällaisiksi muodostuneet, selviää, kun vertaamme niitä *härkä*-sanana merkityksiin.⁵ Kaikkiialla, missä *härkä* merkitsee urospuolista nautaa, on ensikertalaisen eräänlaisena pilkkanimenä *härkäpoika* tai *-mies*. Lähinnä Lounais-Suomessa, missä *härkä* tarkoittaa leikattua urosnautaa, on *härkä mies* korvattu *mullimiehellä*. *Mulli* tarkoittaa näillä tienoin täysikasvuista urosnautaa. Pohjoisessa taas *hurrikas*-alueella *härkä* on jo leikattu poro tai nauta. Ainoana poikkeuksena on alue, joka Ruoppilan kartan mukaan

¹ Vir. 1909, s. 171.

² VEIKKO RUOPPILA Kotieläinten nimitykset suomen murteissa I, s. 38. (Hki 1943.)

³ T. I. ITKONEN Lappalais-suomalaisia sanavertailuja II, s. 51. (SUST 58, Hki 1928.)

⁴ WICHMAN—UOTILA Sürjänischer Wortschatz. Hki 1942,

⁵ RUOPPILA mts. I, s. 113 (kartta).

näyttää käsittävän Rovaniemen länsiosan, Kittilän sekä hieman näiden lännenpuolisia pitäjiä. Tältä alueelta ovat ainoat maininnat *härkämiehistä* Lapissa. On kyllä hyvinkin mahdollista, että tiedot ovat vääriä tai että ne ovat myöhään seudulle levinneitä. Ainakaan missään vanhemmissa lähteissä ei tiedetä sieltä päin mitään muuta ensikertalaisen nimitystä kuin *hurrikas*. Täysikasvuista urosnautaa sanotaan Lapissa *somniksi* tai *pulliksi*. Kuitenkaan näitä ei ole hyväksytty ensikertalaisen merkitykseen. Johtuisikohan tämä siitä, että nautakarja olisi tullut myöhään seudulle?

Edelläolevassa on pyritty esittämään, miten vuohen ajohuudosta on vuohelle tullut nimi *hurri*, miten sana siitä on siirtynyt vasta-alkajalle pilkkanimeksi, josta se on periytynyt kalastajien kestitäjän merkitykseen. Metonymian siirtymäsarjan päättää sitten paikoin tavattava *hurrittaja* 'viljan keräilijä'. Tästä kehityssarjasta on vielä haarautunut eri suuntiin oksia, jotka edelleen jakautuneina muodostavat mielenkiintoisen kasvuston.

Suomenruotsalaisista käytetty nimitys *hurri*, joka vasta myöhemmin näyttää tulleen pilkkanimeksi, on antanut tutkijoille aihetta erilaisiin olettamuksiin sen alkuperästä. Tässä tutkielmassa on jo mainittu Maija Juvaksen oletaneen sen syntyneen merkityksestä 'ensikertalainen, outo'.¹ T. E. Karsten² on kirjoittanut: »Namnet förmodas i Öb. härleda sig av svenskarnas 'hurrande' vid gränsstridigheter med finnarna.» Saman johdon on A. V. Koskimies Pohjalaisen Osakunnan vuosijuhlissa pitämässään puheessa³ maininnut esimerkkinä kansanetymologiasta. Puheessaan hän lausuu myös oletuksen, että alkumerkitys olisi 'outo'. V. Kiparsky käsittelee ohimennen Virittäjässä⁴ *hurri* -sanan alkuperää: »... erilaisten kansojen ja heimojen pilkkanimet helposti syntyvät tavallisista puheenparsista, esim. Baltian saksan *Kulle* 'virolaisten pilkkanimi' <etelävir. *kulle* 'kuule', ja luultavasti myös suom. *hurri* 'ruotsalaisen pilkkanimi' <ruots. *huru?* 'kuinka' tai <*hör* <*hör*, *du!* 'kuule, sinä!> Ojansuu taas kirjoittaa eräässä alaviitassa⁵: »On lähellä se otaksumus, että *hurri* Pohjanmaan rantaruotsalaisten haukkumanimenä on sama sana (vuohi). Porin koulupojat nimittivät ennen ruotsinkielisiä (erittäinkin koululaisia) 'Ruotsin pukeiksi'.

Oulun läänin Pyhäjärvellä ja sen naapuripiitäjissä, kuten sanottu, kutsutaan apajapaikoilla tavaraa kalaan vaihtavaa henkilöä *hurrikkaaksi*. Kun nyt tiedämme, että Etelä-Pohjanmaan kalastajat — poikkeuksetta ruotsa-

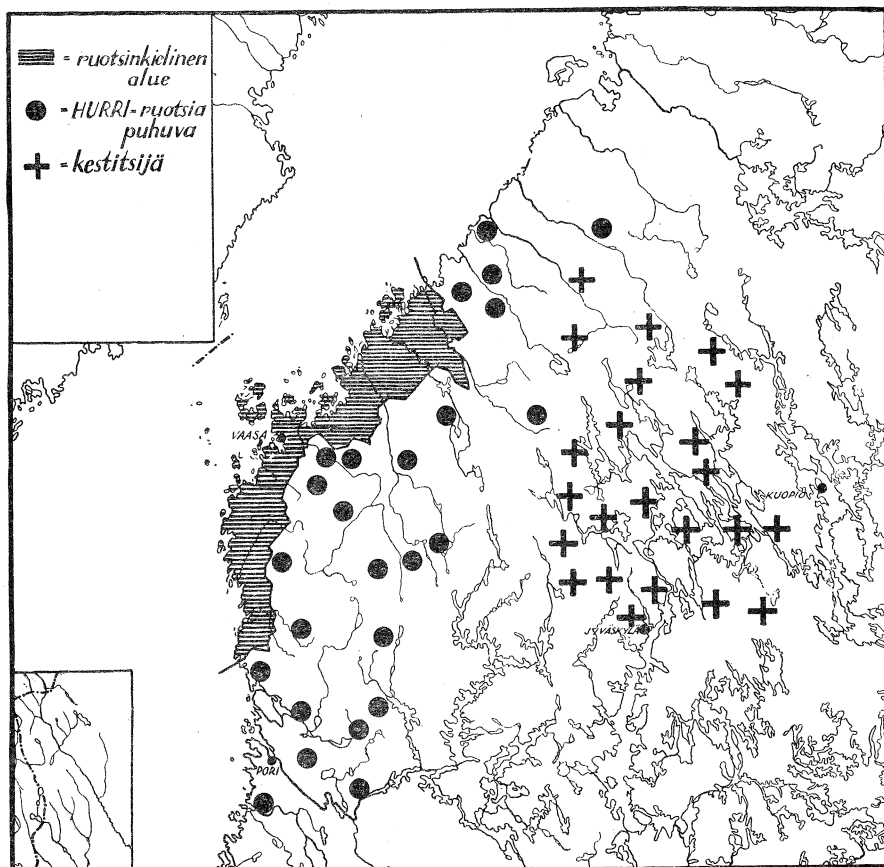
¹ Ks. edeltä s. 23.

² T. E. KARSTEN *Folkmålsstudier*, s. 132. (Hki 1943.)

³ *Valvoja* 1891, s. 4.

⁴ *Vir.* 1947, s. 358.

⁵ *Vir.* 1909, s. 171.

laisia — kulkivat säännöllisesti talvella sisämaahan ja vaihtoivat silakoita viljaan¹, niin mikä estää tällaisia elintarvikkeiden vaihtajia saamasta nimitystä *hurri*. Tätä tukee Gananderin sanakirjan maininta *hurri*-sanan kohdalla: »(In paroecia *Ilmoila Ostrob*) omnes Suecis ex paroeciis Sueticis, Lapfjerd l. Nerpis qui pisces adferunt denominantur *Hurrit* l. *hurri* — *hurria* jälle näkyy tulewan.» Jos nyt oletetaan suomenruotsalaisen saaneen nimityksensä siitä, että hän on käynyt vaihtamassa kalaa viljaan, voidaan myös käsittää, miksi sanalla ei kaikin paikoin Etelä-Pohjanmaata ole halventavaa merkitystä sekä miksi *hurrikas* 'kestitsijä' ei esiinny tällä alueella, vaikka se heti itäpuolella on yleinen.²

¹ V. 1668 Merenkurkun saaristotalonpojat saivat virallisenkin oikeuden harjoittaa vaihtokauppaa sisämaassa tarvitsematta maksaa Vaasassa tullia. (AULIS J. ALANEN Etelä-Pohjanmaan talouselämä 1721—1809, Etelä-Pohjanmaan historia IV₂, s. 362, Vaasa 1949.)

² Ks. karttaa,

Tästä ruotsalaisen merkityksestä *hurrlille* lähti taas kehittymään uusia merkityksiä. Lönnrotin mainitsema *hurrivarsiviikate* tarkoittaa alkujaan ruotsalaisten käyttämää tyyppiä. Viikatteista »lyhytvartiset olivat ennen — lukuunottamatta mahdollisesti ruotsinkielisiä seutuja — levinneitä kautta koko maan, mistä syystä niiden nimenä olikin suomalainen viikate erotukseksi pitkävartisesta, jota sanottiin ruotsalaiseksi».¹ Ruotsalainen tyyppi oli jo 1700-luvulla levinnyt osittain suomalaisalueelle, sillä Gananderilla on verbi *hurrian* : *hurriajaa* 'et slags sätt att slå hö'.

Vuohen yhteyteen voi liittää kaikki maidon merkitykset. Saattaa aluksi tuntua oudoksuttavalta, että *hurrimaidolla* on sellaisia merkityksiä kuin 'tunn, sur mjölk, oxygala aqua diluta' jne., sillä onhan vuohenmaito rasvapitoisempaa kuin minkään muun lypsättävän kotieläimen. Luultavasti sanalla tarkoitetaan jotain muuta kuin vuohesta tulevaa maitoa. Tähän viittäisi nominatiivi määräysosassa. Ehkä sillä on tarkoitettu vetisestä vuohenmaitoherasta valmistettua juomaa. Oudolta tuntuu Lönnrotin selitys 'getmjölk'.

Samaten vuohi varmaan on ollut esikuvana, kun on tahdottu kuvata 'karvaista'. Lönnrotilla on eräänä *hurriin* merkityksenä 'pudel' sekä *hurrikkaan* kohdalla 'hårig larf'. Sanakirjasäätiön kokoelmissa on *hurri* merkityksessä karvainen kaikista yleisin. Se on levinnyt Hämeeseen, Savooneen, Satakuntaan, Uudellemaalle ja Karjalaan. Samoilla alueilla myös *turri* merkitsee karvaista. Kontaminaatio?

Varsinkin sen alueen pohjoispuolella, jossa *hurrikas* tarkoittaa kestitäijää, sana merkitsee 'vallatonta lasta'. Lönnrotilla on eräänä merkityksenä 'lymmelaktig'. Tässäkin on saattanut olla esikuvana vuohi, onhan se nopea, ketterä sekä usein pahanteossa. Lapsistahan käytetään usein eläinten nimiä kuten: (aika) elävä, pojanjäärä, kalppi sekä ketes ja kites. Viimeksi mainitut merkitsevät paitsi lammasta myös pientä poikaa.² Mullit, nuorukaiset, vasat, tenavat ja penikat voidaan myös mainita tämänlaisina lasten nimityksinä.

Kangaspuiden tukki on saanut nimekseen *hurri* Juvalla ja Parikkalassa. Kyseistä tukkia sanotaan *härkäpuuksi* Joutsassa, Kangasniemellä, Joroisilla ja Uukuniemessä. Tässä kai on kyseessä metafora, sillä tukissa on kummasakin päässä eräänlaiset sarvet pyörittämistä varten.

Vielä on selvittämättä 'vesiperunat', 'mytologinen olento', 'ristikkovalkea' ja 'ruokki'. Vesiperunat on kai yhteydessä ohennettuun maitoon l. *hurri-maitoon*. Menninkäinen on saatettu sekoittaa turriin, joka on tervahytin salaperäinen vihollinen. 'Ristikkovalkea' ja Lönnrotin mainitsema 'ruokki'

¹ U. T. SIRELIUS Suomen kansanomaista kulttuuria I, s. 290. Hki 1919.

² RUOPILA mts. 199 —,

jäävät arvoituksiksi. Jälkimmäinen tosin vaikuttaa alkuperältään onomatopoeettiselta, mikä linnunnimissä on yleensäkin tavallista.

Hurri-sana on todennäköisesti ilmaantunut kieleemme kantasuomalaisen ajan jälkeen, sillä sitä ei tavata lähisukukielistä. Kumminkaan se ei voi olla aivan uusi tulokas, koska merkityksen kehittyminen vuohen ajohuodosta niittotermiksi, joka oli ainakin jo 1700-luvulla käytössä Gananderin kirjoittaessa sanakirjaansa, ei ole tapahtunut käden käänteessä. Sana ei kuitenkaan esiinny muualla vanhemmassa kirjallisuudessa kuin edellämainituissa sanakirjoissa.

Aikanaan oli Sanastajassa¹ E. N. Setälän kysely *hurri*-pesyestä. Sen yhteydessä kysyjä käsitteli *hurri*in etymologiaa mainiten mahdolliseksi lähtökohdaksi lappalaisten ukkosenjumalan *Horagallesin* nimen alkuosan. Aiheen tähän otaksumaan hän oli saanut M. A. Castrénin tiedonannoista, joissa tämä käsittelee lappalaisten puihin veistämiä jumalankuvia. Koska pohjoisessa *hurrikkaan* merkitys ensikertalaisen ohessa on myös veistelty karsikkopuu, niin Setälä yhdisti *hurrikkaan hurikkaiseen*, jonka Castrénin ohessa myös Lönnrot on maininnut sanakirjassaan merkityksessä 'lapparnes gudabild', sekä tämän taas *Horagallesiin*.

Tällainen johto pikaisesti silmäiltynä viehättää, varsinkin kun vielä tietää lappalaisten ukkosenjumalan nimen alkuosan johtuvan skandinaavien *Thorista*, jonka tunnusmerkeinä usein oli kaksi vuotoa. Eräät seikat kuitenkin tekevät tämän oletuksen kyseenalaiseksi.

Ensiksikin lappalaiset pitivät Horagallesin tunnusmerkkinä vain vasaraa.² Toiseksi Setälä lähtee siitä, että *hurrikkainen* on todella lappalaisten jumalankuvain nimi. Tosiasiassa Castrén kirjoittaa seuraavasti: »... i Finlands nordligare trakter anträffas bilder med menskelig gestalt, formade vid ytan af växande träd. Dessa benämnas *Molekit* och sägas i fordna tider blifvit hedrade med Gudomlig dyrkan. I Sodankylä församling brukar man ännu i dag forma dylika bilder, hvilket sker, då en person för första gången besöker ett ställe. En sådan bild kallas *Hurrikkainen*... — Det är sannolikt, att nyssnämnda Hurrikkaiset, ej mindre än *Molekit* varit Lapparnes fordna Gudabilder, identiska med... *Wiron akka, Storjunkare* m.m.... Utan att vilja bygga något resultat på denna hypotes...»³ Myöhemmässä teoksessaan hän sanoo vielä varovaisemmin: »Troligen äro dessa *hurrikkaiset* af samma beskaffenhet, som Lapparnes fordna trädseider.»⁴ Siis ainoa kiinnekohta jumalankuviin hänellä on puuhun veistely.

¹ Sanastaja 7 (1929—30), s. 12.

² UNO HOLMBERG [=HARVA] Lappalaisten uskonto, s. 67—. (Porvoo 1915).

³ M. A. CASTRÉN Reseminnen från åren 1838—1844, s. 113. (Hfors 1852).

⁴ M. A. CASTRÉNS föreläsningar i finsk mytologi, s. 208. Hfors 1853.

Mutta etelämpänäkin näin on tehty aivan yleisesti. Erona on ollut vain se, että kuvan tilalla on henkilön nimi tai puumerkki.¹ Vielä sekin, että maininta »hurikkaisista» on suomalaisalueelta, viitanee mahdolliseen suomalaiseseen alkuperään: Sisä-Lapista nimittäin ei tunnettane tätä tapaa. Lönnrot on ilmeisesti tutustunut Castrénin teokseen, mutta oli unohtanut sanakirjaa tehdessään, että kyseessä oli Castrénin olettama varhaisempi merkitys eikä tosiasia.

Suomen kielen alueen ulkopuolella ainoa sana, jonka voisi yhdistää *hurriin* tai *hurrikkaaseen*, on lpL *hure-* 'ein (um den weg zu weisen) so ausgeschnittener baum, dass man es leicht bemerkt'.² Sanojen toisiinsa yhdistäminen näyttäisi käyvän päinsä sekä äänteellisesti että merkityksellisesti: ovathan *hure-* ja *hurrikas* kummatkin oksittuja tai pilkoitettuja puita. *Hure-* olisi tällöin laina suomesta.

ASKO VILKUNA

¹ UNO HOLMBERG [= HARVA] Suomalaisten karsikoista. Kalevalaseuran vuosikirja 4. Hki 1924.

² K. B. WIKLUND Lule-lappisches Wörterbuch. SUST I. Hki 1890.